

E-BLADET

APRIL 2025

markets

FT SERIES

Consumers are paying to subsidise new farms but it is suppliers who are reaping the benefits, write **Anna Harvey** and **Rebecca Bream**

electricity consumers will pay a year to el- bills by 2010. But rising subsidies are interest- ically the amount, and able sources of wind power. Most mature cheape- wind farms are being ow to planning in the Last year about 27 100, was expected, compared 650MW constructed in according to the Wind Energy Association. So while the am-

in subsid- h increase in subsid- h amount due to the system's similar style. Wales obli- es renewa- papalues a profit. sc- me not ut ne

ity system support. atrans in the UK is most expensive in according to the European 's system. in subsid- h increase in subsid- h amount due to the system's similar style. Wales obli- es renewa- papalues a profit. sc- me not ut ne

renewables obligation
The best
produced the will not help to
needed, amount of wind
experts, according to many
is

INNEHÅLL

- 3 Redaktörens spalt
- 4 Ordföranden för pennan
- 5 Vi var på Årsmötet!
- 6 Senaste aktiviteter
- 10 Kommande aktiviteter
- 11 I vallonernas fotspår: Sällskapets resa till ursprungsbygderna
- 12 2024 – Ett bra eller dåligt år?
- 13 Istället för pannkaka den 4 mars (och i månader innan!)
- 15 Fiskwallenbergare – Laga Axels goda recept!
- 16 Är lyckan att ha ett pass?
- 17 Alla moderna konstmuseers förebild – Louisiana!
- 19 Slottet Seneffe
- 20 Kyrkans sida

Svenska Klubben i Belgien

Sätesadress:
Château d'Argenteuil Square de Argenteuil 5 B-1410
Waterloo

Postadress:
Avenue des Gaulois 35 B-1040 Bruxelles

Hemsida:
www.svenskaklubbenbelgien.org

Sammanställning
Kerstin Windahl

Design och redigering
Louise Hallström
Tomsarraipo/stock.adobe.com
Omslag: Kollage vattenglas, Catarina Yates-
Lewenhaupt

Redaktörens spalt

Antligen är våren (och snart sommaren) här! Det har känts som att månaderna fram tills nu har krupit fram i snigelfart, men så plötsligt springer tiden iväg. Kanske är det kontrasten från vintergråa dagar till ljus, energi och knoppar som brister överallt.

För egen del har det varit full fart sedan jag kom hem från min tre veckors långa semester i Brasilien i slutet av februari. Det var en efterlängtat paus fylld med kärlek, värme och minnen för livet: en väns bröllop, kvalitetstid med familj och vänner – och så förlovade jag mig med min Léo vid Kristusstatyn i Rio de Janeiro. En magisk stund jag kommer bära med mig för alltid.

Men nu är vardagen tillbaka – och så även arbetet med e-Bladet! Det här numret skulle egentligen ha kommit ut i februari, men vi valde att skjuta upp det tills vi hade tillräckligt med bidrag för att göra ett riktigt läsvärt nummer. Och här är vi nu – tack för ert tålamod!

Parallellt har jag jobbat intensivt med ett projekt där vi utvecklar och testar VR-appar – det vill säga digitala upplevelser i Virtual Reality, där användaren med hjälp av ett headset kliver in i en immersiv tredimensionell värld. Vi har precis avslutat två veckor av användartester, där deltagare fick prova fyra olika VR-upplevelser: från att ta sig ut genom Tunnel 57 under Berlinmuren, till att designa en stol, lära sig om säkerhet i en fabrik, eller hålla sig lugn som sjukhuspatient genom ett spel.

I denna del av projektet ligger fokus på att lyfta fram och förstå de etiska dimensionerna redan i ett tidigt skede av utvecklingen. Det handlar inte bara om att skapa tekniskt fungerande VR-appar utan också om att utveckla upplevelser som känns meningsfulla, inkluderande och trygga.

Vad innebär det till exempel att uppleva något i en sådan immersiv miljö? Hur påverkas vår känsla av integritet, autonomi och tillit när vi deltar i något som känns mer verkligt än en

vanlig skärmapplevelse?

Vi är särskilt intresserade av frågor som rör kön, representation, tillgänglighet och hur olika användargrupper uppfattar teknologin. Genom våra workshops, där vi bjudit in både universitetsstudenter och kollegor, har vi inte bara samlat in värdefull feedback på användarupplevelsen, utan också fört samtal om vilka etiska aspekter som bör tas i beaktande framöver.

Att ha användarens perspektiv i centrum är otroligt viktigt i mitt arbete. I detta fallet hjälper deras feedback oss att identifiera risker och möjligheter, samt ger oss vägledning i hur vi kan utveckla teknologier som inte bara är innovativa, utan som också är ansvarsfulla och hållbara i ett bredare samhällsligt sammanhang.

Med det sagt: varmt välkommen till ett nytt nummer av e-Bladet. Jag hoppas att ni får en riktigt trevlig och inspirerande läsning!

**Louise
Hallström**

Foto: Louise Hallström

Ordföranden för pennan

Så har vintern flugit förbi. Det kändes lite dystert i slutet av januari, men nu har solen och värmen återkommit till Bryssel sedan flera veckor tillbaka. Nu sitter jag på ön Tjörn, vid Sveriges västkust, och skriver detta. Här är våren åtminstone en månad senare.

Den 15 mars gjorde ett 15-tal klubbmedlemmar årets första gemensamma utflykt och mötte solen vid glasbruksmuseet Val St Lambert utanför Liege. Det var ett intressant besök med en mycket kunnig guide som berättade om glasbrukets historia och de olika tillverkningsmetoder som använts för brukets glas- och kristallvaror genom århundradena. Besöket avslutades med en enkel men mycket god lunch i museets bistro och trevlig samvaro.

Klubbens årsmöte hölls tisdagen den 18 februari på kvällen, i Svenska kyrkans cafélokal. 26 medlemmar deltog i årsmötet. Mötet inleddes med ett uppskattat föredrag av Tomas Tobé, ledamot i Europaparlamentet, som talade om Europas situation gentemot Ryssland och USA och att de europeiska länderna behöver samarbeta mot terrorismen och skapa en gemensam immigrationspolitik. En ökad säkerhet behövs för att behålla vårt välstånd i handel och konkurrenskraft. Tomas besvarade också frågor från medlemmarna.

Vid årsmötesförhandlingarna beviljades styrelsen ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2024 och omvaldes för 2025. Elias Alvin, som gjort förtjänstfulla insatser för Klubben under några år, avgick ur styrelsen eftersom han har flyttat till Paris. Gabriel Calin, som bott och arbetat i Bryssel i fyra år invaldes i styrelsen.

2025 skall Klubben anordna fler aktiviteter, föredrag och utflykter än 2024. Klubben har en stark finansiell ställning i grunden, men årliga, löpande kostnader och intäkter går inte riktigt ihop. Därför beslutade årsmötet att höja den årliga medlemsavgiften till 30 Euro från och med verksamhetsåret 2026. För år 2025 kvarstår avgiften 20 Euro.

Tisdag den 15 april ordnar klubben ett

initierat föredrag med Andreas Liljeheden, Sveriges Radios korrespondent i Bryssel, om diskussionerna i EU:s institutioner om Europas situation gentemot Ryssland och USA. Det kan bli rykande aktuellt om effekterna av Trumpska tokigheter. Anmäl dig via följande länk för att säkra din plats: [Klicka här](#).

Sista april planerar Klubben att som vanligt arrangera Valborgsfirande. Hjälpsatser från fler klubbmedlemmar med arrangemanget och genomförandet är nödvändigt och mycket välkommet. Anmäl dig via klubbens e-mail: svenskaklubbenbelgien@gmail.com.

Vi tackar på förhand för ert engagemang!

Roland Bladh

Svenska Klubben i Belgiens styrelse 2025-2026

Ordförande

Roland Bladh (omval)

Revisorer

Ulf Karlsson

Bo Dahlqvist

Styrelseledamöter

Eva Bartholdsson (omval)

Gabriel Carlin (nyval)

Staffan Ceder (omval)

Margaretha Hagberg (omval)

Louise Hallström (omval)

Hannalena Ivarsson (omval)

Jos Vervloet (omval)

Kerstin Windahl (omval)

Valberedning

Carl Johan Åsenius

Vi var på Årsmötet!

Foto: Carl Johan Åsenius

SENASTE AKTIVITETER

Julgransplundringen 2025 Text: Roland Bladh; foto: Rebecka Wallgård

Söndagen 12 januari samlades ett 20-tal förväntansfulla barn tillsammans med föräldrar och andra medföljare i Svenska kyrkan i Bryssel efter söndagsgudstjänsten för att delta i julgransplundringen.

Barnen, några medföljare och kyrkans personal samlades vid julgranen uppe i kyrksalen. De spelade och sjöng julsånger, som till exempel "räven raskar över isen", och dansade entusiastiskt runt granen.

Efter en stund delades de efterlängtade godispåsarna ut till barnen. Snart dansades sista ringdansen runt granen, och med gemensamma krafter kastades granen ut genom fönstret på kyrkans framsida. Barnen strömmade nerför trappan till kyrkans café för att släcka törsten med saft eller annan dryck.

Svenska Klubben bidrog till julgransplundringen med volontärsarbetet för att plocka ihop godispåsarna och betalningen för godispåsarnas innehåll.

Vatten: Konstutställning i Svenska Kyrkan i Bryssel

Text & foto: Christina Måneskiöld

En konstutställning – ja, den fixar vi lätt! Jo, det kan vara så – om man börjar i tid. Våra förberedelser började i september 2024 och vernissage var den 6 februari 2025.

Men de första funderingarna och planeringen började långt tidigare! Tidsplaneringen skall stämma med alla partner, villkoren skall diskuteras, vilket tema skall vi? Jo, det är en hel del som skall stämma.

Fram med allas kalendrar och så kom Kyrkan, Svenska Klubben och SWEA Belgium fram till att perioden 6 februari – 16 mars 2025 skulle passa alla.

Den första inbjudan till svenska konstnärer i Belgien att delta i en utställning skickades ut strax efter Kyrkans julbasar och så kom den ena anmälan efter den andra in. Det blev åtta konstnärer som deltog i utställningen. Några av deltagarna har ställt ut tillsammans tidigare, andra deltog för första gången.

Så blev det då dags för vernissage. Åh, vilken fest! Många besökare, sålda verk och ett lotteri! Alla deltagare skänkte flera verk till lotteriet och så kunde vi bidra med €425.- till Kyrkans

verksamhet.

Under utställningstiden har vi haft flera visningar för olika grupper. En vill vi särskilt nämna – Eva-Lotta Axelsson och jag lärde känna en bildlärare i Etterbeek. Hon blev så intresserad av vårt tema Vatten och frågade om hon kunde få besöka utställningen tillsammans med sina elever. De skulle just börja ett projekt om – vatten. Eleverna har nu arbetat vidare och vill nu visa oss och er vad de kommit fram till bland annat med inspiration från vår utställning – fortsättning följer.

Vi hade naturligtvis även en finissage, det blev något speciellt. En eftermiddags-konsert tillsammans med Fabiola Moscato och Anja Naucler, som också inspirerats av utställningen Vatten. En trevlig samvaro för utställare och gäster innan utställningen plockades ner.

Stort tack till Anna Olsson Boberg, Anna Smedeby, Catarina Yates, Christina Måneskiöld, Erika Svensson, Eva-Lotta Axelsson, Lena-Kajsa Degerlid och Vitalija Povilaityte-Petri för en intressant utställning!

Glasbruket Val Saint Lambert Text & foto: Christina Måneskiöld

Ett cistercienserkloster från 1200-talet som 1826 blev glasbruket Val Saint Lambert.

Glasbruket ligger i Seraing, några kilometer söder om Liège och nära floden. Det är Belgiens glasbruk med lång tradition av att tillverka handblåst glas.

Vid 1900-talets början blev glasbruket ett sant flaggskepp i branschen, med nästan 5 000 arbetare och en diversifierad produktion på mer än 100 000 produkter per dag. Val Saint Lambert förvandlas till en livlig stad, med skolor och bostäder för arbetare. Många kända europeiska glaskonstnärer har samarbetat med glasbruket och skapat – inte bara bruksglas – utan fantastiska glasskulpturer och andra föremål i glas. Under åren har man även haft ett nära samarbete med svenska glasbruk, t ex Orrefors och Kosta/Boda.

Femton entusiastiska medlemmar från Svenska Klubben och SWEA Belgium träffades utanför museet. Där inne väntade oss en mycket kunnig guide, som visade oss runt och med stor humor berättade på franska och flamländska om glasbruket och dess historia. Vi fick se verkstäder såväl som museiföremål och brukskonst. En

två timmars givande rundvandring i museet.

Dagen avslutades med en gemensam lunch och naturligtvis ett besök i butiken.

Det blev en mycket intressant dag! Har du inte varit där – åk dit!

APRIL

15 april Andreas Liljeheden - Ekonomen som bytte banken mot Bryssel. Andreas är utrikeskorrespondent och bevakar bl.a; EU för Sveriges Radio.

30 april firas Valborg på Château d'Argenteuil i samorganisation med Europeiska skolan och Svenska kören.

MAJ

6 maj F.o.m. 18.30, After Work på Webster Bar på Place de Luxembourg i Bryssel.

11 maj Guidad tur av Leuven, en stad med ett rikt historiskt arv och gömda juveler i varje gathörn. Vi besöker bl.a. universitet som i år fyller 600 år och är ett av de äldsta i hela Europa.

20 maj Internet Security I; Speaker is Azad Aghvami, experienced IT specialist. He will focus on the importance of cybersecurity today: to fight common cyber threats like identity theft, phishing scams, online privacy, secure online shopping och mer...

23 maj Pär Windahl skapar lagringsbar "öl som vin", komplex öl som utvecklas med tiden. Ett unikt svenskt bryggeri som utmanar ölscenen.

JUNI

6 juni Manneken Pis iklädd den fina svenska folkdräkten. Nationaldagsfirandet fortsätter på Svenska Kyrkan i Bryssel.

21 juni Midsommarfirande i Bois de la Cambre.

SEPTEMBER

Alexander Bard, filosof, författare, musikproducent, debattör, artist mm, kommer att hålla ett föredrag för Svenska Klubben på temat "Sverige, Europa och en radikalt förändrad omvärld 2025 och framåt.

Ny och nyfiken, kom och upptäck utbudet av svenska organisationer och nätverk i Bryssel. Arrangeras på Svenska kyrkan i Bryssel.

OKTOBER

Emil Ems, känd fotograf och reseförfattare kommer tillbaka till Svenska Klubben för att presentera sin nya bok Kejsare Maximilian's sista triumf. Maximilian var österrikare som gifte sig med Maria av Burgund och fick hela Benelux som hemgift...

Vi besöker SHAPE i Mons. Guiden kommer att förklara hur SHAPE fungerar och berätta om dess historia. Här finns också "the Supreme Allied Commander Europe", som är en av NATOs två strategiska befälhavare. Den förste var en viss General Dwight D. Seisenhower...

OCKSÅ PÅ GÅNG...

Guidad tur i Groenendael som inte bara var platsen för Leopold II:s galoppbana, l'Hippodrome de Groenendael, men i omgivningen döljs en helt oväntad och spännande historia.

Planning your cross-border inheritance in the EU. Ett ämne som medlemmarna ofta efterlyser. Aktivitetsgruppen är i kontakt med en grupp specialister.

I vallonernas fotspår: Sällskapets resa till ursprungsbygderna

Text: Staffan Ceder; foto: Anders Herou

Sedan 1947 har Sällskapet Vallonättlingar med några års mellanrum genomfört medlemsresor till Belgien och närliggande områden i Frankrike. Resan i september 2024, under ledning av Sällskapets ordförande Anders Herou, fokuserade på emigranternas hemorter. Största delen av de 45 deltagare hade genom intensiv släktforskning lyckats spåra varifrån deras vallonska förfäder kom. Gruppen bodde under hela vistelsen i Dinant, varifrån dagsutflykter gjordes till både städer och många mindre byar. Även om tiden inte medgav några längre uppehåll på varje plats betydde det mycket för deltagarna att besöka den plats varifrån deras förfäder hade tagit sig till Sverige under 1600-talet.

En dag tillbringades i Liège, varifrån släkterna de Geer, De Besche och troligen Tilman kommer från. I centrala Liège finns några kvarter med mycket smala gator och några gamla byggnader, där vallonemigranterna skrev på sina arbetskontrakt inför resan till Sverige.

I Theux togs gruppen emot i kyrkan av historikern Paul Bertholet och hans kollega Paul Villers. Många deltagare letade ivrigt bland kyrkbänkarnas inristade vallonnamn. Besöket i Frankrike var vikt åt Sedan-området med bl.a. Haraucourt, som är hemort för släkterna Godet samt Bovin/ Boveng och Omont, hemort för släkten Goffin. Vid tiden för vallonemigrationen var Sedan ett oberoende furstendöme, som under 1500-talet blev en tillflyktsort för protestantiska flyktingar från Frankrike. I Sedan skrevs också kontrakt för arbetsresor till Sverige.

Gruppen besökte också staden Chimay och dess omgivningar. Sällskapets släktforskare har hittat mycket information i den folkräkning som gjordes i trakten 1616. Vid klostret Scourmont tillverkas trappistölet Chimay och även osten med samma namn.

I provinsen Namur kunde man konstatera att det inte finns mycket kvar av de en gång så många smedjorna och masugnarna som fanns från 1400-talet och in på 1700- och 1800-talen. En anledning var att skog skövades till kolning och därmed tog slut, vilket ledde till färre arbetstillfällen. Detta och krigen, som drabbade stora delar av Vallonien och nordöstra Frankrike, var anledningar till att många frivilligt flyttade till Sverige.

Ovanstående text är ett utdrag från ett längre reportage i Sällskapet Vallonättlingars tidning Vallonättlingen 2024*Nr 4.

Sällskapet Vallonättlingar planerar nästa resa till 2026. Deras hemsida är <https://vallon.se>, där man kan hitta en hel del intressant information. Det finns också en Facebookgrupp med namnet Vallonättlingar.

På bilden nedan kan ni se deltagarna i resan poserar i Chimay.

2024 – Ett bra eller dåligt år?

Text: Anna Teresia Weimers, Svenska Klubbens juniorjournalist

Varje gång man tittar på nyheterna eller läser tidningen blir man olyckligt medveten om hur vårt samhälle ser ut idag. Vart är vi på väg? Men har 2024 verkligen bara varit ett mörkt år? Inget ont som inte har något gott med sig, brukar man ju säga. Faktum är att det oftast är familj och vänner, nära och kära, som bidrar med ljusglimtarna i mörkret.

För min del inleddes året med lov som jag tillbringade i Sverige med släktingar. Tillbaka i skolan märktes det tydligt att varken jag eller mina klasskamrater var särskilt bra på att komma ihåg att det var nytt år. När jag tittar på mina anteckningar från januari 2024 upptäcker jag massor med ställen där jag skrivit 2023. Jag och mina vänner brukar skämta om att det tar flera månader innan man skriver rätt årtal.

Februari månad välkomnades varmt av alla, för visst är januari en lång månad? En bit in i februari var det sportlov, den här gången stannade vi i Belgien. Efter det två veckor långa lovet var vi tillbaka i skolan igen och redan efter en vecka kändes det som om jag gått i skolan i evigheter.

I slutet av mars åkte jag och min klass till de schweiziska alperna i åtta dagar för att åka skidor. Det var verkligen kul men när jag kom hem stupade jag i säng och sov som en stock hela natten. Några dagar senare stod det påskfirande, påskmiddag och äggjakt på schemat.

April inleddes med Annandag påsk och då var vi lediga från skolan till min stora förtjusning. Sedan rullade livet på som vanligt, allt följde sina egna rutiner.

Det var många som blev glada när maj månad tog sin början. På Valborg åkte jag, min familj och några vänner till vår skola för att det var en stor majbrasa där, och Svenska Kören var där och sjöng. Bara några dagar senare, den 7/5, fick jag och mina systrar en liten lillebror.

I juni firade jag, min familj och två andra familjer midsommar tillsammans. Vi åt god mat och dansade kring midsommarstången som vi gjort själva och satt upp i trädgården.

5 juli var det skolavslutning och jag behövde säga hejdå till några vänner som flyttade tillbaka till Sverige. Efter avslutningen var det sommarlov, och i början av augusti hade mamma sin födelsedag. I slutet av augusti var det skolstart och lärarna välkomnade oss med massvis av läxor.

När september tog sin början hade alla kommit in i rutinerna och allt rullade på som vanligt. I slutet av månaden fyllde en av mina syskon år vilket hon firade genom att bjuda sina vänner på kalas.

Oktober inleddes med att ännu en av mina syskon fyllde år. Ungefär i mitten av månaden var det höstlov och det lovet tillbringade jag hos mina morföräldrar i Göteborg. Dagarna gick och plötsligt upptäckte någon: "Jösses, det är ju redan november!" Mycket riktigt, både min och pappas födelsedag gick av stapeln, och i skolan började vi öva inför vårt Luciauppträdande.

Så kom till slut december, årets sista månad. En av mina syskon fyllde år och Luciauppträdandet blev lyckat. Det blev lov och jag och familjen firade nyår hos släkten i Sverige. Tänk vad fort året ändå går!

Tittar man tillbaka på året som gått så har det faktiskt inte varit så dåligt, kanske har det till och med varit bra. Allt handlar inte bara om sakerna som händer ute i världen, de saker som man upplever med de man älskar spelar också roll. Det borde fler tänka på.

I stället för pannkaka den 4 mars (och i månader innan!)

Text & foto: Stina F. Eriksdotter

Kärt barn har många namn: semla, fettisdagsbulle, hetvägg och fastlagsbulle. Jag är från östra Blekinge och säger fastlagsbulle. Varje år äter jag många! Säsongen börjar redan i oktober numera, men tar ett abrupt slut efter fettisdagen. I år infaller dagen den 4 mars eftersom det är en sen påsk. Meningen med fastlagsbullen är att vi ska äta upp oss innan fastan som egentligen ska vara fram till påsk. Fastan avskaffades i samband med reformationen, men utan bullen vill vi inte vara! Många av våra traditioner kommer ursprungligen från Tyskland. Där bakade man en bulle fylld med mandelmassa som serverades tillsammans med kummin i en skål med varm mjölk. Nutida hetvägg tycker jag gör sig bäst med en traditionell semla i varm mjölk. Bullen smälter i mjölken och gifter sig fint med både grädde och mandelmassa. Ordet semla kommer förresten från latinets *simila* som betyder fint mjöl.

För några år sedan lanserades en hälften så stor fastlagsbulle under namnet tjejsemla. Det var före metoo-debatten, men namnet fick förstås kritik och bakelsen kallas numera för minisemla. För alla semmelälskare som vill äta lagom mycket semla varje dag! Min mamma försökte sig på detsamma, en lite mindre och behändig semla, men det hade till följd att vi barn och framför allt min far, helst åt minst två eller tre. Vi ville ju hinna känna smaken innan bullen var slut!

Varje år publiceras omdömen om fastlagsbullen som kan smaka olika beroende på vilket konditori som bakat den. Smakpaneler bedömer utseende, konsistens, smak, storlek, om den är torr eller inte, hur mandelmassan är och om det är florsocker på hatten eller inte. Vinnande konditori kan sen lätt kännas igen på de ringlande köerna!

Utanför bedömning finns specialvarianterna. Jag kör ofta mellan Lund och Mörrum. Längs vägen finns fastlagsbullar i Vä, på Biltema i

utkanten av Kristianstad och så på Ekohallen mellan Kristianstad och Bromölla. Där ni, där sprudlar kreativiteten! I år finns snart klassiska varianter som wienersemlan - en fluffig, ganska intetsägande wienerbakelse med marsipan och grädde, monterad som en semla. En annan nyklassiker är kanelbullesemlan. Den är som en lunchrätt. Där wienersemlan innehåller luft har kanelbullesemlan rejält med buldeg, smör och kanel. Fyllningen är densamma som i en klassisk semla.

Men Ekohallens bullbakare har tänkt utanför boxen och skapat sådant som popcornsemla, chokladsemla och mintchokladsemla. Den senare har jag tänkt på i en hel vecka, sedan jag passerade sist, och idag blev en min! Tänk en helt vanlig fastlagsbulle, men doppad i mörk choklad och med mousseliknande grädde med mintsmaak. Locket har mintsträngar istället för florsocker och mandelmassan är ersatt med After Eight! Monterad som en semla, men med helt andra smaker förutom det lite torra vetebrödet under chokladen.

Om jag rekommenderar den? Eller någon av de andra? Nej, jag som ätit mig igenom det mesta i fastlagsbulleväg har en absolut favorit: Den hemmalagade. En vetebulle enligt klassiskt recept gröps ur. Smulorna mixas tillsammans med mandel, socker och grädde till en utsökt smet som läggs tillbaka i bullen. Bäst tycker jag om fyllningen när mandeln är grovhackad. Sen är det bara att klicka på hemvispad grädde, toppa med locket och trycka till lite lätt. Florsocker i en mjölsikt eller tesil fullbordar verket.

Fakta: När det gäller priser på fastlagsbullar varierar de från Ekohallens 20 SEK till priser uppåt 70 SEK på [Patisseriet](#) på Klostergatan i Lund. I butik kan man oftast få två för runt 50 SEK av lite olika tillverkare. Även Finland har en fastlagsbulle, men den serveras med sylt.

Källor:
[Smaka Sverige](#)
[Arla](#)
[Bäst i test](#)
[Finska fastlagsbullar](#)

Fiskwallenbergare – Laga Axels goda recept!

Text: Axel Juhlin-Dannfelt & Kerstin Windahl

Häromdagen var jag (Kerstin) på Kyrkans seniorlunch och huvudrätten var så god att jag bad om Axels (Juhlin-Dannfelts) recept:

Fiskwallenbergarna

250 gram vardera av lax- och torskfilé
1 ägg (2 om de är små)
Ungefär 2 dl fet grädde
Ca 1/2dl ströbröd till smeten + ströbröd för panering
Vitpeppar, salt och hackad dill efter smak

Kör lax- och torskfiléerna i matberedare lite åt gången tillsammans med salt och lägg sedan över i en rymlig bunke. Detta kan även göras med en skarp kniv, men jag avråder från att använda stavmixer, eftersom dessa tenderar att nästan göra puré av fisk. Det är inte så noga hur väl man maler fisken, utan gå på eget tycke - det blir gott alldeles oavsett!

Ha i ägg, vitpeppar samt dill och blanda kraftigt med en slev eller sked. Håll i grädden i en tunn stråle medan du arbetar smeten. Ha i ströbrödet och fortsätt att blanda. Låt nu smeten vila i kyl i 10 minuter.

Under tiden, slå på ugnen på 150 grader och ta fram en ugsform.

Efter att smeten fått vila, arbeta den rigoröst en sista gång så att den liksom fluffar upp sig något. Sätt en stekpanna på plattan med en generös klick smör. Sätt värmen på nästan högsta och se till att plattan är helt varm innan du börjar steka.

Håll lite ströbröd i en skål och förbered en skål kallt vatten.

Doppa händerna i vattenskålen och forma mellan kupade händer bollar av smeten. Tryck inte ihop dem utan försök behålla dem fluffiga. De kommer sjunka ihop under tillagningen och pressar man ihop dem blir de platta vid stekningen. Vänd i ströbrödet eller håll ströbröd över dem och lägg direkt över i den varma stekpannan. Stek på bägge sidor tills de är vackert gyllenbruna och flytta sedan över till ugsformen. Så fort alla är stekta, ställ in formen i ugnen och grädda i ca 8-10 minuter, eller tills inntertemperaturen (ifall du har termometer att tillgå) är runt 58 grader.

Ta ut och håll lite skirat smör över före servering!

Såsen

3 röda lökar
3 gula lökar
Smör
4 dl grädde
½ tärning fiskbuljong
4-5 msk vitvinsvinäger
En skvätt vitt vin

Skala och hacka lökarna i halvcentimeterstora bitar och stek i smör. De skall INTE få färg, utan bara bli blanka. Håll på en liten skvätt vitt vin och smula ned buljongen. Låt koka ihop sig en minut och håll därefter på grädde och vitvinsvinäger. Låt koka på mellanhög värme i ungefär 15 minuter och servera.

Detta är en tämligen syrlig sås med tydligt vinägerinslag. Ett råd är att ha i vinäger lite åt gången och smaka av tills du är nöjd. Olika märken av vinäger kan också skilja sig mycket sinsemellan så giv noga akt så att det inte tar över! Finner du den för stark, ha i mer smulad buljong och en skvätt socker.

BON APPETIT!

Är lyckan att ha ett pass?

Text: Lisbeth Eklöf

Jag lyssnar just nu till boken *Airplane Mode: An Irreverent History of Travel* av Shahnaz Habib. Den handlar, som titeln antyder, om resandets historia och dess många irrfärder. För Habib som är en indisk, muslimsk kvinna har resandet inte alltid varit enkelt, särskilt när det gäller utrikes resor. I början av boken lyfter hon en tankevärd fråga om vikten av att ha "rätt" pass. De med ett "A-pass" kan lätt resa till de flesta länder i världen utan visum, medan de med ett "B-pass" ofta måste genomgå långa och besvärliga visumansökningar.

I Europa är vi bortskämda med att resa utan större hinder. Vi behöver knappt pass längre, endast en nationell ID handling som ofta inte ens visas upp. Först när man reser utanför EU möter vi kravet på visum. Men även då är processen ofta enkel för dem med "rätt" pass - i vissa länder kan visumet till och med erhållas vid ankomst.

Det var därför intressant när jag efter återkomsten från en resa i Sydostasien (Vietnam, Laos och Thailand) stötte på en artikel av Anna-Brita Lövgren, docent i historia, i tidskriften ALE (från 2010). Hon beskrev en tid då pass var nödvändiga även för resor inom Sverige.

Passtvang före 1860

Från 1500-talet fram till 1860 krävdes ett inrikespass, eller vägbrev, för att resa inom Sverige. För stadsbor utfärdades dessa av stadens styrelse, medan landsbygdens befolkning behövde vända sig till länsstyrelsen. Exempelvis utfärdade Länsstyrelsen i Kristianstad den 8 oktober, 1856, ett pass för "överstelöjtmanten, kommandören och riddaren E(tinne) De la Gardie med familj och betjäning att användas ett år inom riket." Passet inkluderade familjemedlemmar och tjänare, men innehöll inget signalement eller underskrift från innehavaren.

Passet skulle ange resans mål samt orter där

innehavaren planerade att stanna. Undantag fanns, som när Wilhelm Bennet 1728 sände sin kammartjänare Olof Pravell till Stockholm. Pravell fick ett egenhändigt skrivet intyg, i stället för ett officiellt pass:

"Ty är min hörsam tjänst och vänliga begäran till alla dem som på de resande uppsikt hava, det de låta denna min utskickade, såsom uti mina angelägenheter stadder, obehindrad pass- och repassera."

Detta fungerade, men egentligt skulle ett officiellt pass ha utfärdats av landshövdingen.

Arbetskraftspass

Från passjournaler i Halland kan man se hur bondsöner och drängar fick pass för säsongsarbete på skånska sädesfält. Passet fungerade som en garant för att de hade tillstånd att resa och inte riskerade att gripas som lösdrivare eller tvingas in i militären. Mellan 1816–1824 utfärdades 350–700 sådana pass årligen.

Liknande krav gällde för ambulerande arbetare. Länsstyrelsen i Blekinge utfärdade 1819 ett pass för avskedade volontären Eric Ringquist, som skulle undervisa allmogens barn i olika delar i länet. Ett signalement av passinnehavare fördes denna gång in i passet, eftersom 1812 års ändring i passförordningen krävde det.

Karantänbestämmelser

Efter covid-pandemin är karantänregler bekanta för oss. På 1800-talet krävdes sundhetspass för resande från kolera-smittade områden, på liknande sätt som moderna vaccinpassen. Sundhetspassen avskaffades 1860 med vissa undantag.

Tillstånd för utvandring

Långt in på 1800-talet var utvandringen reglerad. Den som reste utomlands utan tillstånd och inte återvände inom ett år förlorade sin arvsrätt. Från 1768 gällde

dödsstraff vid tredje försöket att emigrera utan tillstånd. Detta ändrades först 1860, då passtvang avskaffades. Emigrationen registrerades dock från 1869 genom passagerarlistor från fartygen, som lämnades till poliskammaren i hamnarna.

Modern tid

Mellan 1860 och 1917 kunde man resa inom stora delar av Europa utan pass. Men under första världskriget infördes passtvang igen, för att kunna kontrollera spioner och sabotörer. Sverige införde passtvang för utrikes resor 1917. Efter kriget standardiserades passen genom internationella konferenser.

Från 1954 kunde nordiska medborgare resa fritt mellan sina länder. Sveriges anslutning till Schengenkonventionen 2001 gör att vi idag kan röra oss fritt inom Europa.

Så, är lyckan att ha ett pass? För många är det självklart. Men i ett historiskt och globalt perspektiv är det fortfarande en privilegierad förmån.

Lisbeth Eklöf

<https://thecontentreader.substack.com/>

Alla moderna konstmuseers förebild - Louisiana!

Text & foto: Stina F. Eriksdotter

Den danska guldkusten sträcker sig från Köpenhamn i söder till Helsingör i norr. Längs Strandvejen ligger villorna tätt och särskilt attraktivt är det att bo i Gentofte.

“Rigmandsghetto” säger man skämtsamt på danska. Vi som bor på svenska sidan av Öresund tar oss lätt över Öresundsbron med bil, cykel eller tåg och vidare upp längs kusten. Alternativet är båt mellan Helsingborg och Helsingör och att ta sig söderut. Tänk en vacker vårdag på cykel eller att cruisa fram i bil och njuta av den stillhet havet bjuder med Sverige i fjärran på andra sidan och med spännande dansk arkitektur i byarna som passeras. Vägen går längs strandängar och genom byar med imponerande, ofta vita villor, både äldre och mycket moderna.

Det finns flera museer att besöka, som [Karen Blixen-muséet](#) Rungstedlund. Men mitt mål brukar vara Louisiana, guldkustens pärla. Här är det den stora världen som kommer till oss. Jag var där redan som barn på utställningar om bland annat sumerer från Tvåflodslandet, Picasso och Matisse. De har haft stor betydelse i mitt liv.

Konstmuséet Louisiana i Humlebæk är ett ställe att längta till för alla konstintresserade i Öresundsregionen som vill njuta av samtida och modern konst. Det är utställningarna, den växande samlingen och ett omväxlande kulturellt program som får besökare att komma hit. Varje år kommer flera än 700 000! Museet är känt långt utanför Danmarks gränser. Spindeltunna verk av Giacometti finns i den permanenta utställningen och Andy Warhols porträtt av Marilyn Monroe och överraskande vyer bakom varje hörn.

Entrén är diskret och går via en villa med murgröna som täcker det mesta av det röda teglet. Villan uppfördes 1855 av hovjägmästaren Alexander Brun. Hans tre fruar hette alla Louise och så fick Louisiana sitt namn. Ett sekel senare, år 1955, köpte Knud W. Jensen tomten och byggde museet. Han ville skapa en plats för modern konst, där

konst, arkitektur och omgivning samverkade.

Väl inne i museet öppnar en hel värld upp sig. Vi befinner oss i museets hjärta: butiken med modern och utmanande design av allt från husgeråd och kläder till böcker, leksaker och förstås konst. Butiken finns på två våningsplan med ett anslutande kapprum. Tillbaka i entrén leder korridorer till museets flyglar både till vänster och höger med utställningshallar, trappor och prång. Så småningom hamnar besökaren i restaurangen.

Mot land finns en stor damm omgiven av bland annat tårpilar som sträcker sina långa fingrar ner mot vattenytan. Vid varmare temperaturer finns här skugga och möjlighet till en stunds kontemplation över utställningar längs vägen. Andra hållet erbjuder fantastiska vyer ut över Öresund genom den kuperade park med många skulpturer som omger museet. Även här kan besökaren sitta ned, njuta av sin medhavda picknick och låta barn rumstera mera fritt. Den djärve tar sig längs en slingrande stig till den steniga stranden för ett svalskande dopp i Öresunds ofta stilla och klara vatten.

Just nu kan man se verk av Aleksej Jawlensky (1864–1941), som också ställts ut på La Piscine i Roubaix för några år sedan. Jawlensky föddes i Ryssland och träffade sin partner Marianne von Werefkin på konstakademien i St Petersburg. Tillsammans flyttade de till Bayern där Kandinsky och Marc ingick i umgänget. I utställningen kan vi följa Jawlensky från hans expressiva landskapsmålerier från 1900-talets början till hans stiliserade porträtt långt senare. Porträtten är vid en första anblick väldigt enkla, men alla har sitt eget uttryck. Senare i livet drabbades Jawlensky av artros i bland annat händerna. Med värkande fingrar och båda händerna om penseln fortsatte han att måla, ett porträtt om sig själv fram till sin död. Innan han målade mediterade han. Om de ljusa porträtten från början tittade på oss, blev de senare mörkare, med kraftiga penseldrag, snarlika spröjsade fönster med en dunkel

värld inuti.

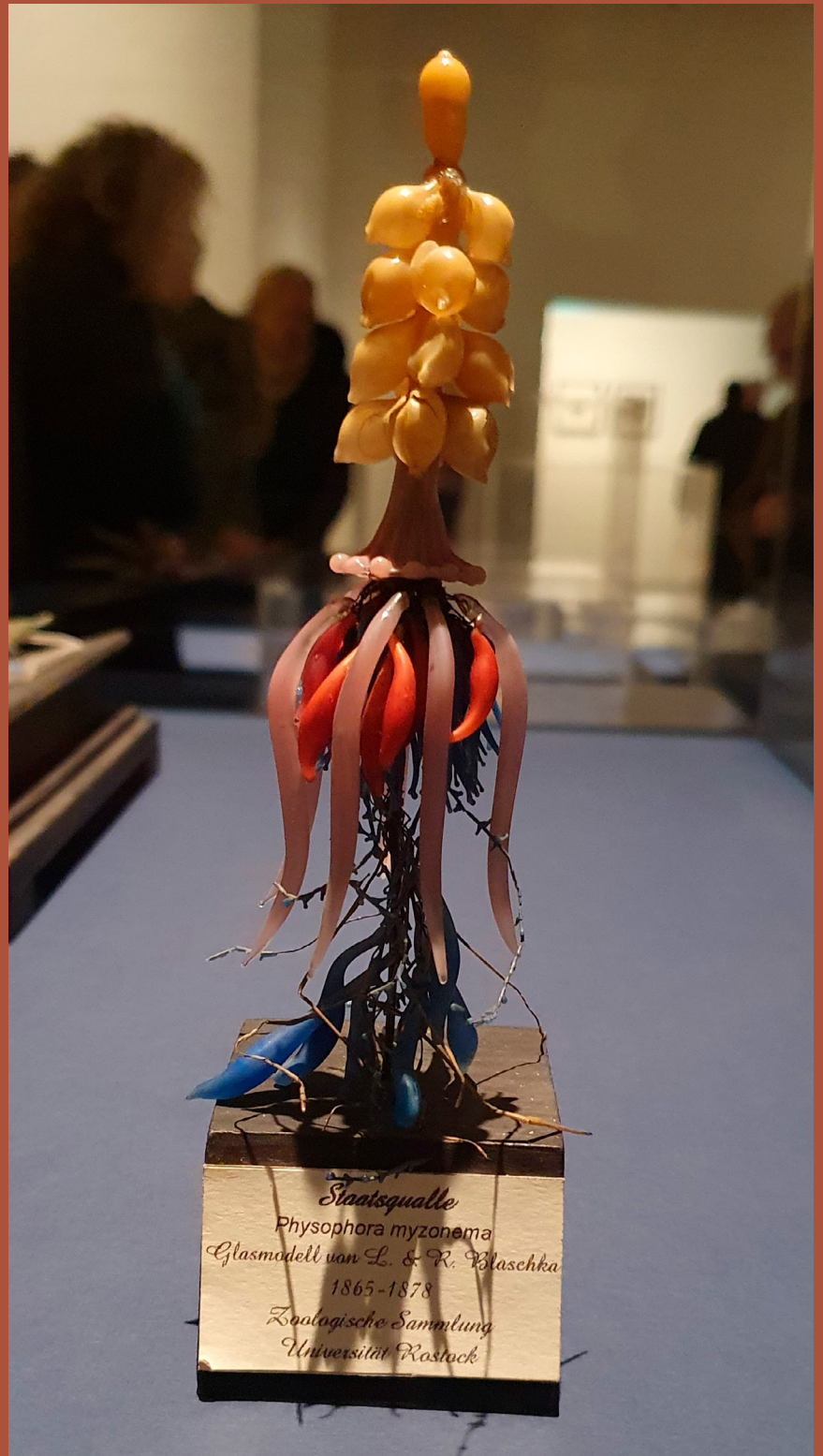
Dessutom finns den omvälvande utställningen Havet, både historiskt om hur vi upptäckte lite i taget, om hur Linné faktiskt nämnde sjöjungfrur som existerande på riktigt och vilka sjömonster vi trodde det fanns. Avbildningar av havets olika varelser i form av glas, keramik och pärlor lät också de som inte fiskade själva ta del av havets skönheter.

En avdelning har varningsskyltar eftersom innehållet i filmerna är brutalt. Här handlar det om bland annat valjakt. Jag mår illa av de korta sekvenser som jag av ren nyfikenhet ångrar att jag såg. Jag tror att det kommer en tid när vi ser tillbaka på idag och skäms över hur levande varelser av andra arter än vår egen blir behandlade.

Övriga pågående utställningar kan du läsa om [här](#). Mer om restaurangen [här](#).

Jag citerar Louisianas direktör Paul Erik Tøjner: “Vi blir klokare, vi utvidgar vår erfarenhet och våra horisonter. Sådant som vi tar för givet ses plötsligt från ett annat perspektiv, sådant vi inte kände till blir plötsligt klart.” Visst är det så att konst är så mycket mer än en estetisk upplevelse. Den innefattar hela människan, får oss att tänka och agera, att vilja och bli mera.

[Louisiana](#)
[https://sv.wikipedia.org/wiki/Louisiana_\(konstmuseum\)](https://sv.wikipedia.org/wiki/Louisiana_(konstmuseum))
[Vandra från Helsingör till Snekkersten](#)

Slottet Seneffe

Text & foto: Bo Dahlqvist

Slottet Seneffe ligger strax sydväst om Nivelles. Det uppfördes mellan 1764 och 1768 för Julien Depestre som blivit rik på vapentillverkning för Spanska Nederländerna. Han gick bort redan 1774 så han fick inte njuta av slottslivet så länge. Hans hustru fortsatte arbetet och hans son anlätade en landskapsarkitekt för att skapa en fin park med orangeri och teater. Affärerna går sämre och familjen måste sälja slottet. En ägare till en kolgruva köper slottet 1837 och rustar upp det. Slottet byter sedan ägare flera gånger med olika perioder av vanvård. 1939 tog tyska armén hand om slottet. 1969 exproprierar den belgiska staten slottet och 1980 överförs det till den franskspråkiga gemenskapen.

Slottet och den fina parken är idag öppet för allmänheten alla dagar utom måndagar och vissa helgdagar mellan 10 och 18. Slottet är nu museum för den vallonska silversamlingen som är permanent utställd. Även vissa 1700-tals möbler är där permanent. Sedan har de specialutställningar. För tillfället presenteras en belgisk "smyckesskulptör" Thierry Bontridder som har som specialitet smycken i titan som vid värmning med en svetslåga ger olika blåa nyanser. Permanentutställningen har som tema "från den ena dagen till den andra" och beskriver lite aktiviteterna för att fördriva tiden på ett angenämt sätt på ett slott under 17- och 18-hundratalet.

Välkommen till Svenska kyrkan i Bryssel april–juni 2025

Adress: Avenue des Gauloise 35, Etterbeek.
Kontakt: bryssel@svenskakyrkan.se

Återkommande verksamheter och gudstjänsttider:

Måndagar

19.30 Svenska kören övar

Måndagar och tisdagar

17.00 Svenskundervisning för barn

Onsdagar

13.00-ca. 18.30 Caféet öppet. 13.00 Babycafé med sångstund 0-3 år.

14.30 Miniorer 4-7 år. 16.00 Sångstund för barn med vuxna 16.00.

19.00 Mässa. 19.30 Ung i Bryssel (varannan vecka)

Torsdagar

16.30 Barnkören övar

Söndagar

11.00 Högmässa. Kyrkkaffe. Caféet öppet till ca 14.00

För uppdateringar följ oss på Facebook Svenska kyrkan i Bryssel och Händer i veckan på vår hemsida: www.svenskakyrkan.se/bryssel.

Du kan även registrera din epost-adress för att få vårt nyhetsbrev varannan vecka: www.svenskakyrkan.se/bryssel/nyhetsbrev.

Ärtsoppa med pannkakor serveras följande torsdagar: 3 april, 10 april, 8 maj. Föranmälan till: rebecka.wallgard@svenskakyrkan.se

Seniorlunch med varmrätt & dessert serveras torsdag 15 maj. Föranmälan till: rebecka.wallgard@svenskakyrkan.se

Alla kan sticka träffas följande söndagar 13.00-15.00: 6 april, 18 maj, 15 juni. Ta med ditt eget handarbete, få hjälp, tips och sällskap.

Lördag 5 april 10.00-15.00 Utearbetsdag. Vi gör fint i rabatter och krukor, fixar utemöblerna, tvättar terrass och stenläggning, vad vi hinner med. Det bjuds på en lättare lunch. Hoppas vädret står oss bi! Skriv gärna till bryssel@svenskakyrkan.se och säg till om du kommer.

Påskens gudstjänster

Palmsöndagen 13 april 11.00 Högmässa och kyrkkaffe

Måndag 14 april, **tisdag 15 april**, **onsdag 16 april** 19.00

Passionsandakt

Skärtorsdagen 10 april 19.00 Mässa

Långfredagen 11 april 17.00 Gudstjänst

Påskdagen 20 april 11.00 Högmässa och kyrkkaffe

Kyrkan har stängt för PÅSKLOV 21-27 april

Tisdag 13 maj 10.00-12.15 Vi firar svenskt EU-medlemskap 30 år med ett frukostseminarium: Har det nordiska sättet en framtid? Bo Andersson, fd. generalsekreterare för Föreningen Norden, representanter från Svenskt Näringslivs Brysselkontor och LO/TCO/Saco:s Brysselkontor.
Moderator: Jonas Jonsson, vice ordf. i kyrkorådet.

Söndag 25 maj och söndag 8 juni 11.00 Konfirmationshögmässa
Torsdag 29 maj 10.00 Kristi Himmelsfärdsgudstjänst på terrassen
Söndag 15 juni 11.00 Familjegudstjänst med barnkörens musikal

Fredag 6 juni 19.00 Nationaldagsfirande med tal, tårta & bubbel

Kyrkan har stängt för SOMMARLOV 30/6-23/8

Du behövs som medlem: gör en inbetalning till bankkonto BE25 5230 8144 1982. (TRIOBEBB). Avgiften per år för familj 250 euro, enskild 150 euro, pensionär/ student/ au-pair 50 euro.

Expat Welcome Desk

BRUSSELS, YOUR HOST REGION!

The **Expat Welcome Desk** of the Brussels-Capital Region is a free, multilingual and independent public service:

- We offer a tailor-made **administrative assistance** to the international community
- We provide **support** with any **practical or legal problem** that may arise

www.commissioner.brussels

+32 (0)2 430 66 00 | info@commissioner.brussels
Av. d'Auderghem 63 Oudergemlaan - 1040 Brussels

Follow us on Facebook [@commissioner.brussels](https://www.facebook.com/commissioner.brussels)

Tack för att du har läst detta nummer av e-Bladet!

Redaktionen vill även rikta ett stort tack till alla generösa bidragsgivare och flitiga korrekturläsare!

Deadline för nästa nummer är söndagen den 17 augusti.

Vi blir jätteglada om du vill bidra med texter eller bilder.

Allt material skickas till:
svenskaklubbenbelgien@gmail.com

Skriv: "Bidrag till Bladet" i ämnesraden.

Vi önskar er alla en trevlig påsk och sommar!

Funderar du på att bli medlem? Läs mer om hur du går till väga på vår hemsida:
www.svenskaklubbenbelgien.org/blimedlem

Följ också gärna vår Facebook-sida för att hålla dig uppdaterad om alla våra olika evenemang: www.facebook.com/svenskaklubbenbelgien